

Skolreformer för att nå skolans mål!

Bertil Östberg
Utbildningsdepartementet
2010-08-27

Vad har hänt sedan 2006?

- **Alliansens 143-punktsprogram och familjepolitisk överenskommelse lade grunden**
- **Alla vallöften är genomförda eller beslutade (utom sänkta avgifter på fritids)**
- **Några ”snabba” förändringar (meritpoäng, lärarlyft, flytta mobbare osv)**
- **Utredningar 2007-08, Propositioner 2009-10**
- **Genomförande 2011-12**

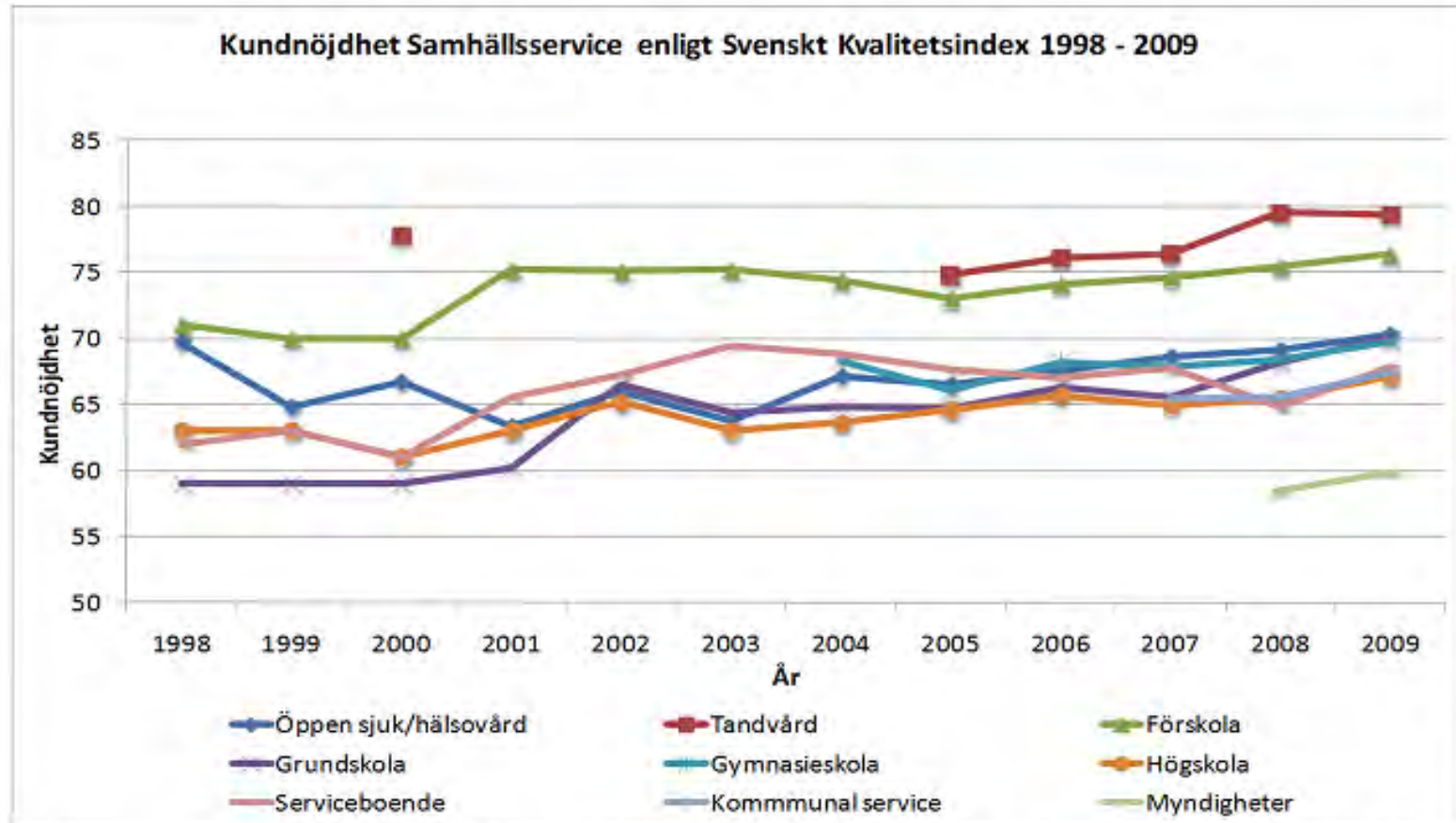

Vi fortsätter utvecklingen av svensk förskola

Svensk förskola är fantastisk!

- **Internationellt erkänd för hög kvalitet och tillgänglighet**
- **Unik i sin kombination av lärande och lek, pedagogik och omsorg**
- **Föräldrar mycket nöjda med förskolan – i toppen i ”Svenskt kvalitetsindex” 2009**

När faktiska användare bedömer kommunal service i Sverige

Not: I kommunal service ingår ett 15-tal områden inklusive förskola, grundskola och gymnasieskola.

Lärandemiljö – studie av barns tidiga lärande

Studerade, påverkande faktorer:

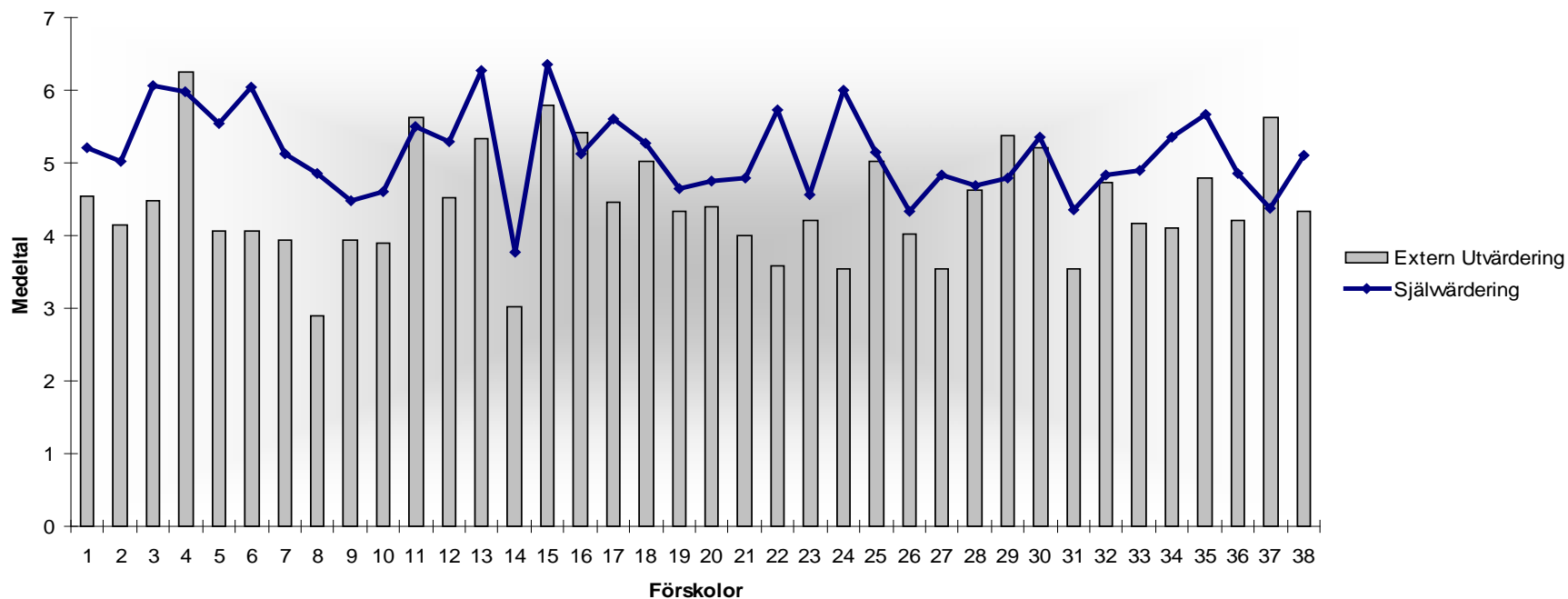
- Det fysiska rummet inom och utomhus
- Lärarna – deras kompetens att arbeta målmedvetet
- Barnen - kamratskap mellan barn
- Dagens struktur
- Mål och syften
- Verksamhetens känslomässiga klimat
- Barns erfarenheter i den här förskolan?

Källa: Barns tidiga lärande – en tvärsnittsstudie av förskolan som miljö för barns lärande, Sheridan & Pramling Samuelsson

Variationen i förskolornas kvalitet

Förskolornas kvalitet mäts genom "The Early Childhood Environment Rating Scale – ECERS" - extern utvärdering och lärarnas självvärderingar

Extern Utvärdering Kontra Självvärdering

Källa: Barns tidiga lärande – en tvärsnittsstudie av förskolan som miljö för barns lärande, Sheridan & Pramling Samuelsson

Vad kännetecknar en förskola av hög kvalitet?

- **Fokus flyttas från aktiviteter och det man planerar att göra till vad som förväntas ske med barnen.**
- **Vad man vill att barn skall få erfarenheter av och ha möjlighet att utveckla ett kunnande om.**

Källa: Barns tidiga lärande – en tvärsnittsstudie av förskolan som miljö för barns lärande, Sheridan & Pramling Samuelsson

Avgörande för kvaliteten

- **Stora variationer i kvalitet mellan förskolor med likartade förutsättningar (resurser, personal-täthet, gruppstorlekar, lokaler etc)**
- **Personalens kompetens är avgörande för kvaliteten**

Förskolans utveckling

- Från *föräldraperspektivet* (omsorgsbehov) till *barnperspektivet* (stimulans, utveckling, lärande)
- Det pedagogiska uppdraget har fått allt större betydelse

Förskolan ska inte vara traditionell skola, men den ska vara lärorik

- Regeringens ambition är att göra förskolan mer lärorik, med bibehållen respekt för förskolans identitet och barns sätt att lära genom lek
- Att skapa mer jämlika förutsättningar till lärande i förskolan – kompensatorisk roll
- Fokus på det lekfulla lärandet i förskolan kan lägga grunden till att fler barn lyckas i skolan
- Detta förminskar inte betydelsen av omsorg och trygghet i förskolan

Regeringens satsning på förskoleområdet

- Allmän förskola från 3 år
- Barnomsorgsavgift
- Förskolan blir en egen skolform
- Ledarskapet i förskolan regleras, titel förskolechef
- Förskollärares pedagogiska ansvar tydliggörs
- Förtydligade mål i förskolans läroplan
- En ny förskolläroinutbildning med egen examen
- Förskolelyftet – fortbildning för förskolepersonal

Allmän förskola from 3 år

- **Samma regler för 3-åringar som för 4-5-åringar**
- **Avgiftsfri förskola till alla barn om minst 525 timmar/år from höstterminen det år de fyller**
- **Sänkt kostnad för treåringar generellt**
- **Bättre tillgång till förskolan oavsett ekonomisk situation**
 - Barn till föräldralediga/arbetslösa får 15 garanterat avgiftsfria timmar i veckan from tre år

Barnomsorgspeng

- Ökar valmöjligheterna
- Kommunalt bidrag som följer barnet
- Utvidgning av etableringsfriheten till alla former av förskole- och skolbarnsomsorg
- Kommunen måste godkänna
- Krav i skollagen på kvalitet och säkerhet
- Möjligt söka barnomsorg i annan kommun (interkommunal ersättning)

Förskolan blir en egen skolform

- **Förskolan blir en egen skolform i den nya skollagen**
- **I lagens mening en frivillig skolform med liknande tillsynsbestämmelser som övriga skolväsendet**
- **Stärker förskolans ställning i skolväsendet**
- **Stärker förskolan som en viktig grund för den fortsatta skolgången**

En förskolechef leder arbetet

- Det övergripande ansvaret för förskolan ska ligga på en förskolechef
- I den nya skollagen jämställs förskolechefen i många avseenden med rektorer i skolan
- Förskolecheferna ingår, liksom skolans rektorer, i målgruppen för den nya rektorsutbildningen

Ny läroplan för förskolan från 1 juli 2011

- **Läroplanen var bra men behövde förtydligas**
- **Förtydligade mål kring**
 - barnens språkliga utveckling
 - matematiska utveckling
 - naturvetenskap och teknik
- **Förskollärarna får det pedagogiska ansvaret**
- **Två ansvarsnivåer:**
 - förskollärarna ska ansvara för...
 - arbetslaget ska

- **Förskolechefens roll regleras**
- **Nytt avsnitt om uppföljning, utvärdering och utveckling: ”att varje barns utveckling och lärande kontinuerligt och systematiskt dokumenteras, följs upp och analyseras”**

Ny förskollärarytutbildning

- **Upplösning av särskilda förskollärarytutbildningen har lett till brist på identitet**
- **Brist på förskollärare på vissa håll**
- **Lägre specialiseringsgrad – förlorad kompetens?**
- **En ny förskollärarytutbildning**
 - Egen, tydlig identitet ger bättre tillgång till förskollärare
 - Högre specialiseringsgrad mot det pedagogiska arbetet i förskolan
 - Förskollärarna ska vara experter på barns utveckling och lärande

Förskolelyftet

- **Fortbildning med fokus på barns språkliga och matematiska utveckling**
- **200 mnkr per år = 600 mnkr 2009-2011**
- **Samma regelverk som Lärarlyftet**
 - staten står för utbildningskostnaden och löneersättning till kommunerna om 56% av lönesumman
 - förskolepersonalen får behålla 80% av lönen
- **Forskarutbildning: Förskollärare får möjlighet att avlägga licentiatexamen och bli lektorer**

Vilka omfattas?

- **Förskollärare:** Fortbildning om barns språkliga och matematiska utveckling, 15 högskolepoäng, 10 veckor.
- **Pedagogiska ledare:** Fördjupade kunskaper och uppföljning/utvärdering, 30 högskolepoäng, 20 veckor.
- **Barnskötare:** Fortbildning om barns språkliga och matematiska utveckling, 5 veckor.

Kommer senare

- ”Bild-/drama-/musikpedagoger”
 - Vidareutbildning för personer med kvalificerad konstnärlig utbildning om förskolans pedagogik

Fördelning på ett år (200 mnkr)

- **Förskollärare: 120 mnkr**
- **Barnskötare: 50 mnkr**
- **Pedagogiska ledare/handledare: 18 mnkr**
- **Forskarutbildning: 9 mnkr**
- **Bild-/drama-/musikpedagoger: 3 mnkr**

- **4500 personer årligen = 13 500 personer totalt**

Grundskolan och gymnasieskolan – läget

Sverige kunde vara det bästa landet i världen om...

- Sverige är det tredje bästa landet i världen att leva i, enligt tidningen Newsweeks topplista.
- Listan toppas av vårt grannland Finland, följt av Schweiz.
- Newsweek har tittat närmare på fem kategorier som indikerar hur bra ett land är att bo i: utbildning, hälsa, livskvalitet, ekonomisk konkurrenskraft och det politiska läget.
- Inom de fem kategorierna ligger Sverige högst när det gäller det politiska läget i landet. Sämst betyg får Sverige i kategorin utbildning.

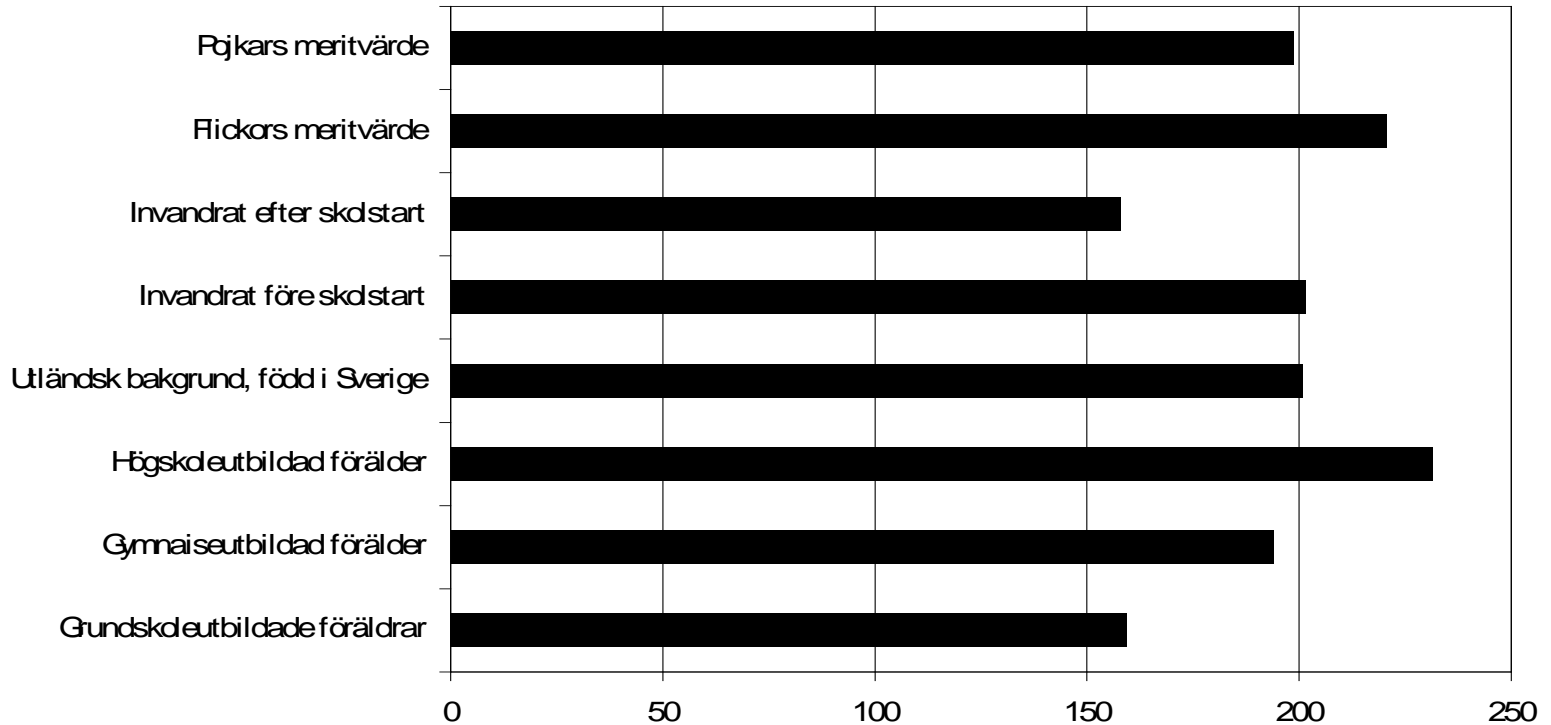
Utgångsläget...

- **Sverige under medel i matte**
- **Medelmåttiga i naturvetenskap**
- **Bättre i läsning**
- **Men kunskaperna sjunker**
- **Nästan alla börjar i gymnasiet men alltför få går ut**
- **Social bakgrund betyder relativt mycket för studieframgång och tenderar att betyda än mer**

Måluppfyllelse i grundskolan

- **Allt färre når målen i matte:**
 - flickor från 4,8% 1998 till 7,2% 2008.
 - pojkar från 5,8 % till 7,7%.
- **Andelen behöriga till gymnasieskolan våren 2009 var 88,9 procent, vilket var den lägsta andelen sedan 1998 då det nuvarande betygssystemet infördes**

Olika elevgruppers meritvärden 2009

Problem med gymnasieskolan

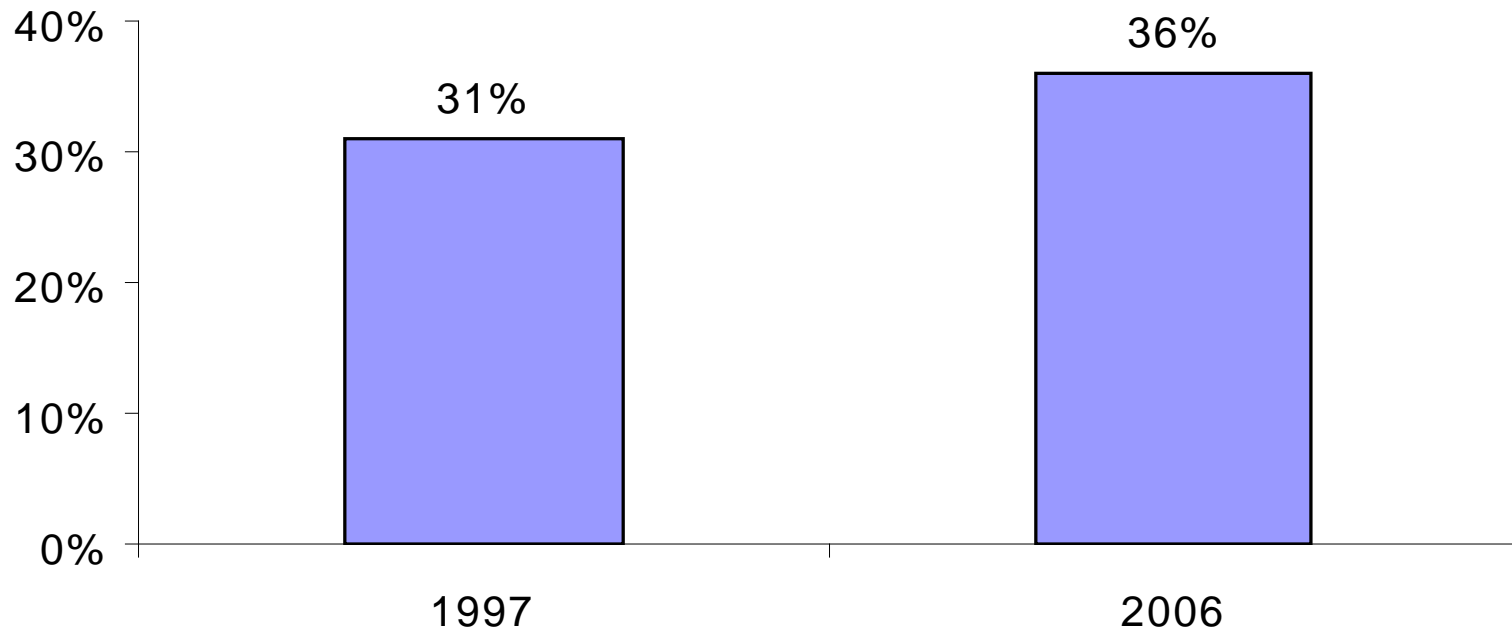
- Alltför många avbryter sina gymnasiestudier
- Gymnasieskolan förbereder dåligt för högskolestudier (senaste TIMMS...)
- Gymnasieskolan erbjuder inte en tillräckligt bra yrkesutbildning

Hög ungdomsarbetslöshet

Många misslyckas i gymnasieskolan

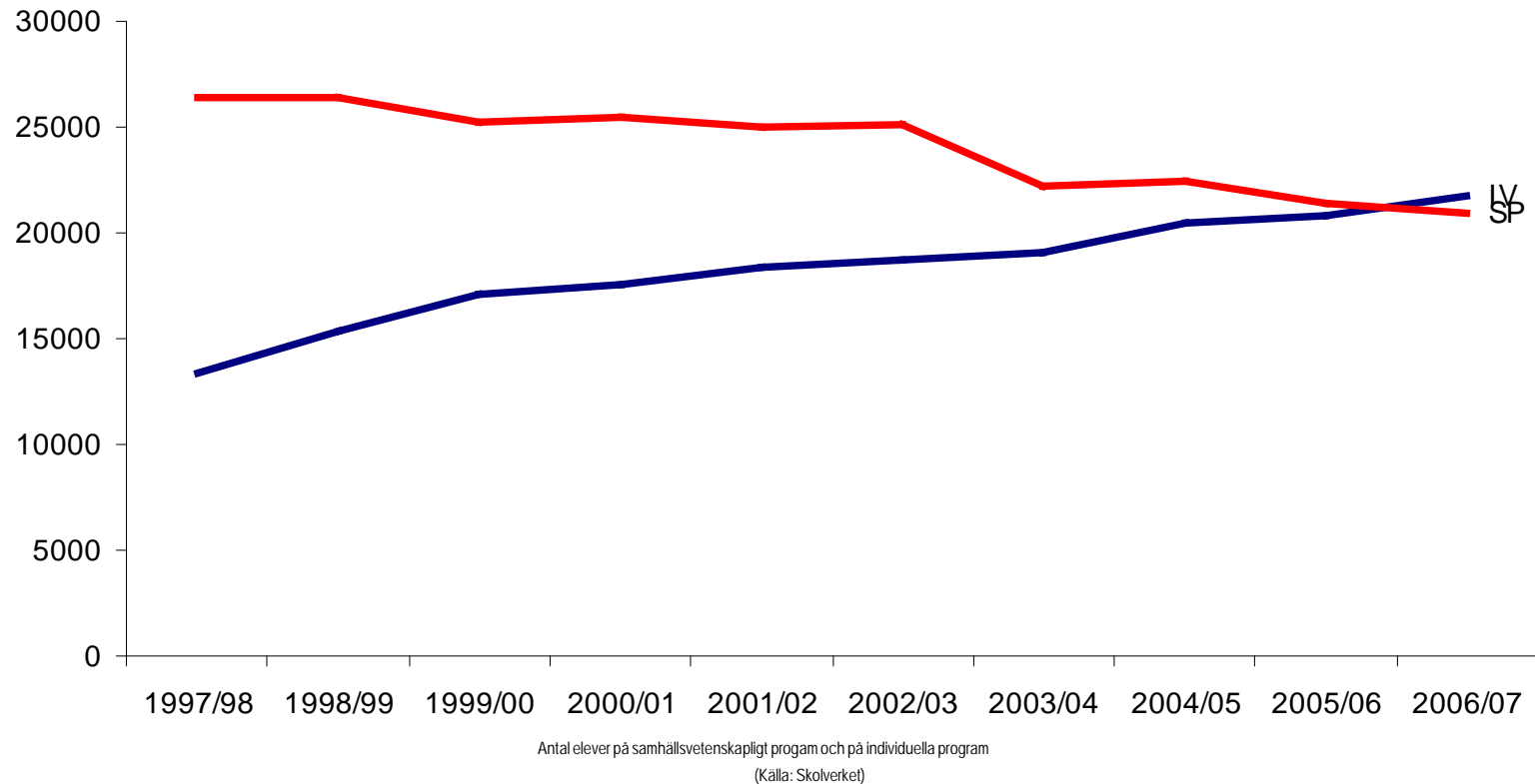
- Av de elever som började i gymnasieskolan hösten 2002 hade efter fem år endast två av tre erhållit grundläggande högskolebehörighet,
- Totalt sett saknade var fjärde nybörjarelev slutbetyg efter fem år
- Av de elever som påbörjade ett individuellt program hösten 2002 fick 19 procent ett slutbetyg inom fyra år. Denna andel ökade till 23 procent efter ett femte år (varav hälften obehöriga).

Allt fler saknar gymnasieutbildning - var tredje 20-åring har inte klarat gymnasiet

Andel 20-åringar utan grundläggande högskolebehörighet
(Källa: Skolverket)

IV är gymnasietets största program

Skola i världsklass!

McKinsey

- **Vad är det som gör att vissa länder är framgångsrika?**
- **Varför lyckas vissa reformer?**
- **Varför misslyckas de flesta reformerna?**

Studien bygger bl a på en analys av de 10 bästa skolsystemen enligt PISA och på en granskning av några länder som förbättras kraftigt. Totalt 25 skolsystem.

I framgångsrika skolsystem:

- Svårt att komma in på lärarutbildning
- Bra lärarutbildning, bra introduktion, bra fortbildning
- Rätt insatser för varje elev

The nine characteristics of high-performing school systems (enligt Michel Barber)

Standards and Accountability

- Globally-benchmarked standards
- Good, transparent data
- Every child on the agenda always in order to challenge inequality

Human Capital

- Recruit great people and train them well
- Continuous improvement of pedagogical skills and knowledge
- Great leadership at school level

Structure and Organisation

- Effective, enabling central department and agencies
- Capacity to manage change and engage communities at every level
- Operational responsibility and budgets significantly devolved to school level

Lärarens insatser är avgörande...

Forskaren Ulla Damber har i sin avhandling "Läsa för livet: Tre studier av svenska barns läsutveckling" granskat varför vissa skolklasser presterar på högre nivåer i läsning än vad man skulle kunna tro med hänsyn till socioekonomisk och språklig bakgrund.

– Inkomst och utbildningsnivå har stor betydelse för skolresultaten, men de här klasserna trotsade alla odds. Jag ville veta hur det gick till, säger Ulla Damber.

Dambers slutsats: Erfarna lärare, som visar stark tilltro till eleverna.

– Lärarens insatser är avgörande för att skapa en positiv inlärningsmiljö som är bra för både språkutvecklingen och läsningen, säger Ulla Damber i ett pressmeddelande.

Hon har bland annat följt åtta klasser i årskurs tre, vars elever - de flesta med svenska som andra språk - visat strålande resultat i läsning.

Gemensamt för klasserna var att de hade lärare med gedigna kunskaper och pedagogiska verktyg. Attityden till skolan var positiv både bland elever och lärare. De problem som fanns knöts inte till individen.

Barnen kände att de blev sedda och att lärarna trodde på dem. Något de bar med sig upp i vuxen ålder.

Vilka reformer är genomförda?

- 1. Lärare och skolledare – åtgärder för att höja kompetensen**
- 2. Inspektion, utvärdering, betyg, skriftliga omdömen, nationella prov...**
- 3. Tydligare styrdokument (skollag, läroplan)**
- 4. Ny gymnasieskola**
- 5. Lärlingsutbildning**

Högre kompetens

- Ny lärarutbildning och informationskampanj
- Fortbildning genom lärarlyftet (fler behöriga)
- VAL för de som saknar lärarexamen
- Högre krav på att lärare har rätt utbildning (idag sker 50% av undervisningen av "obehöriga")
- Karriärvägar för lärare, forskarskola (lektorer..)
- Introduktion
- Legitimation
- Speciallärare
- Obligatorisk rektorsutbildning, fortbildning

Bäst i klassen

- en ny lärarutbildning

Ny lärarutbildning, varför:

- **Betydande kvalitetsbrister i dagens lärarutbildning**
- **Låga krav på studerande**
- **Lärarutbildningen är inriktad mot allt för stora åldersspann (idag ofta barn 1- 12 eller 13-19)**
- **För stor valfrihet för studerande**
- **Möter inte skolornas behov**
- **Ingen prövning av examenstillstånd 2001**

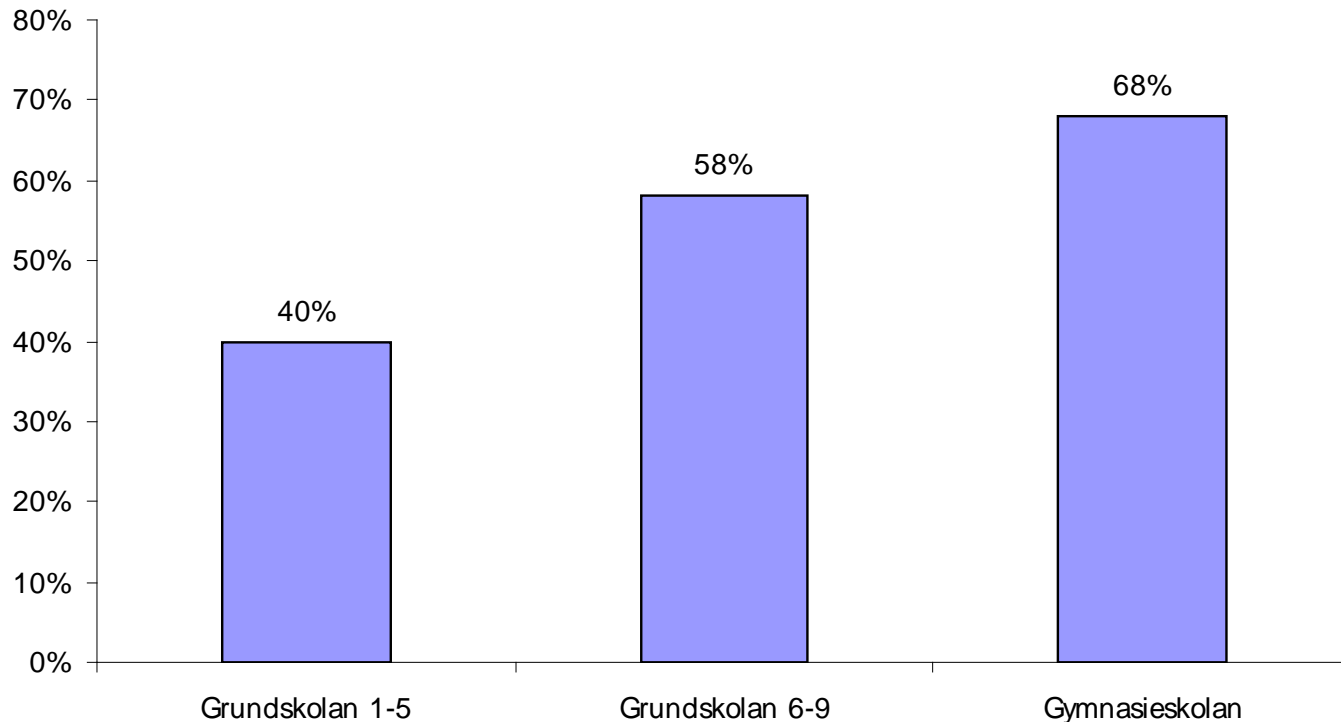

Fortfarande stora brister

”Högskoleverket ifrågasätter, med bedömarens rapport som underlag, examensrätten vid 10 av de 26 lärosäten som ingår i utvärderingen.”

- HSV, Rapport 2008:8 R

Många lärare saknar erforderlig ämneskompetens

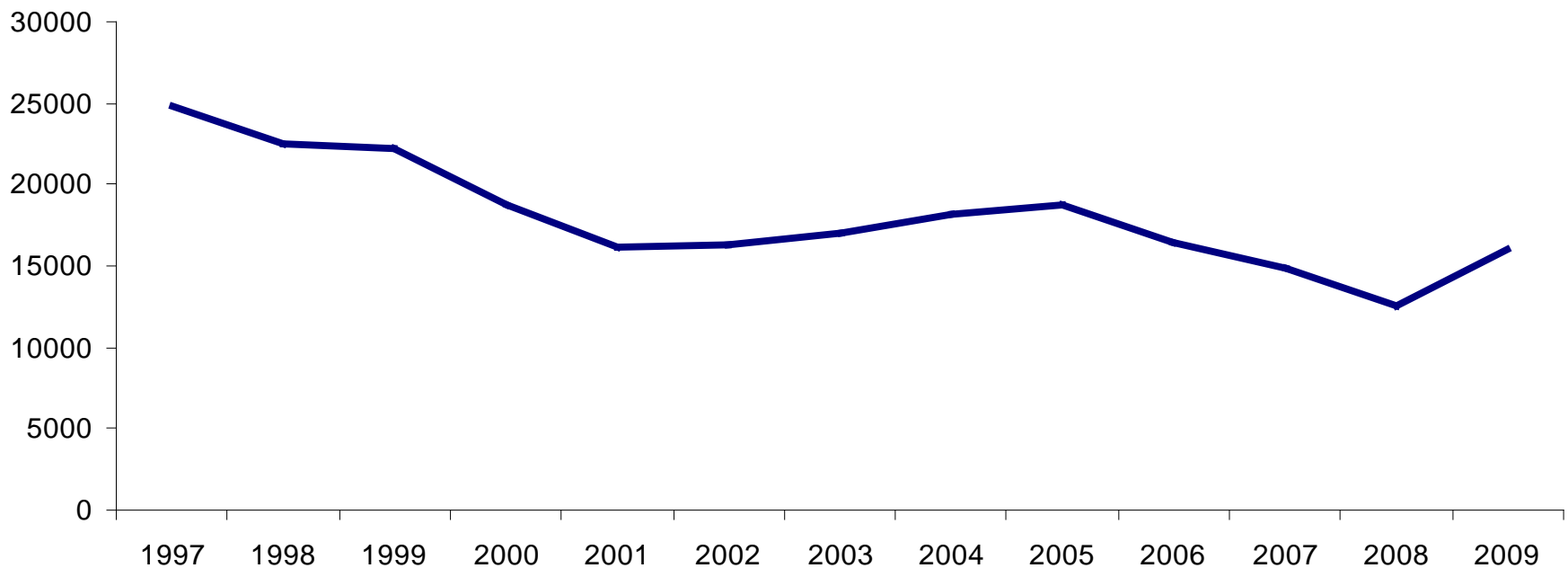

Andel utan lärarexamen för skolform/årskurs och utan utb i ämnet.

Källa: Statskontoret

Allt färre söker till lärarutbildningen

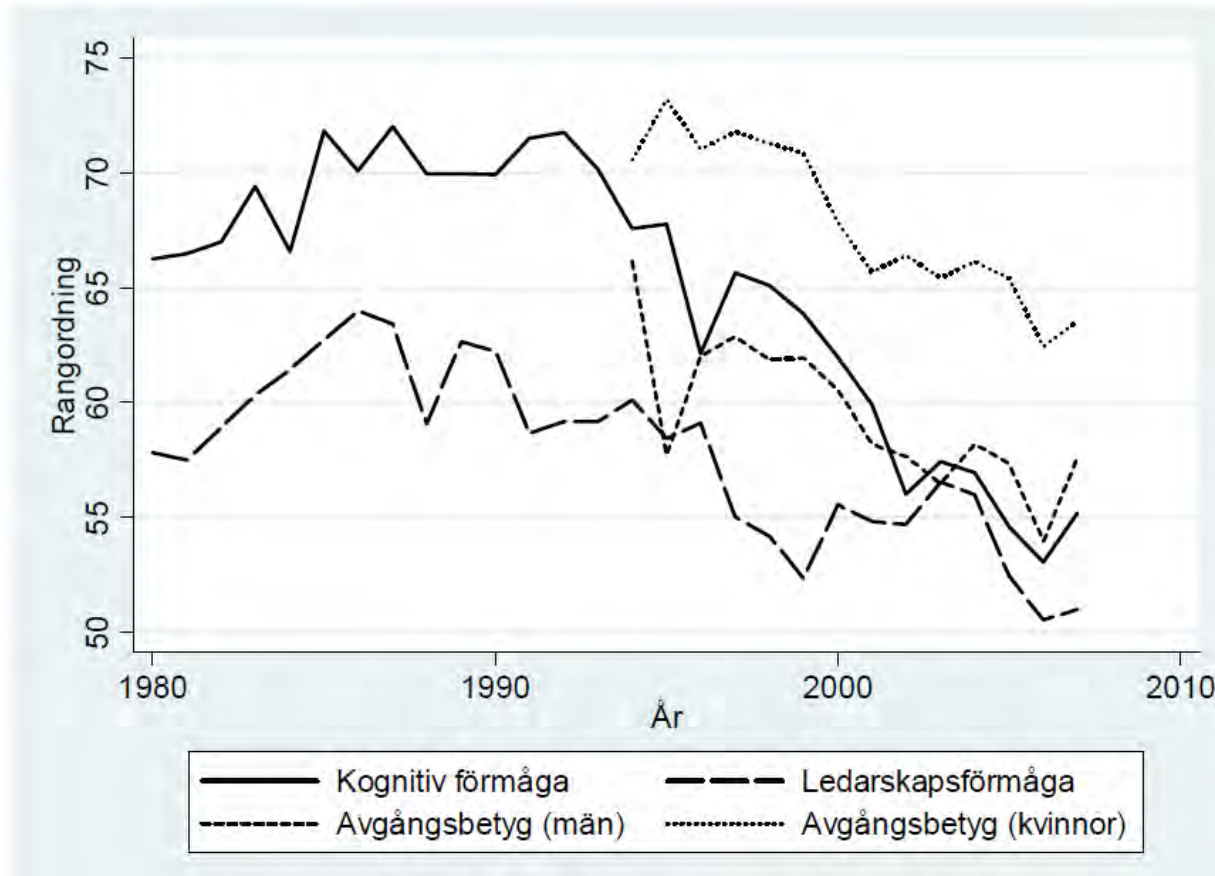
- hälften så många som för 10-15 år sedan

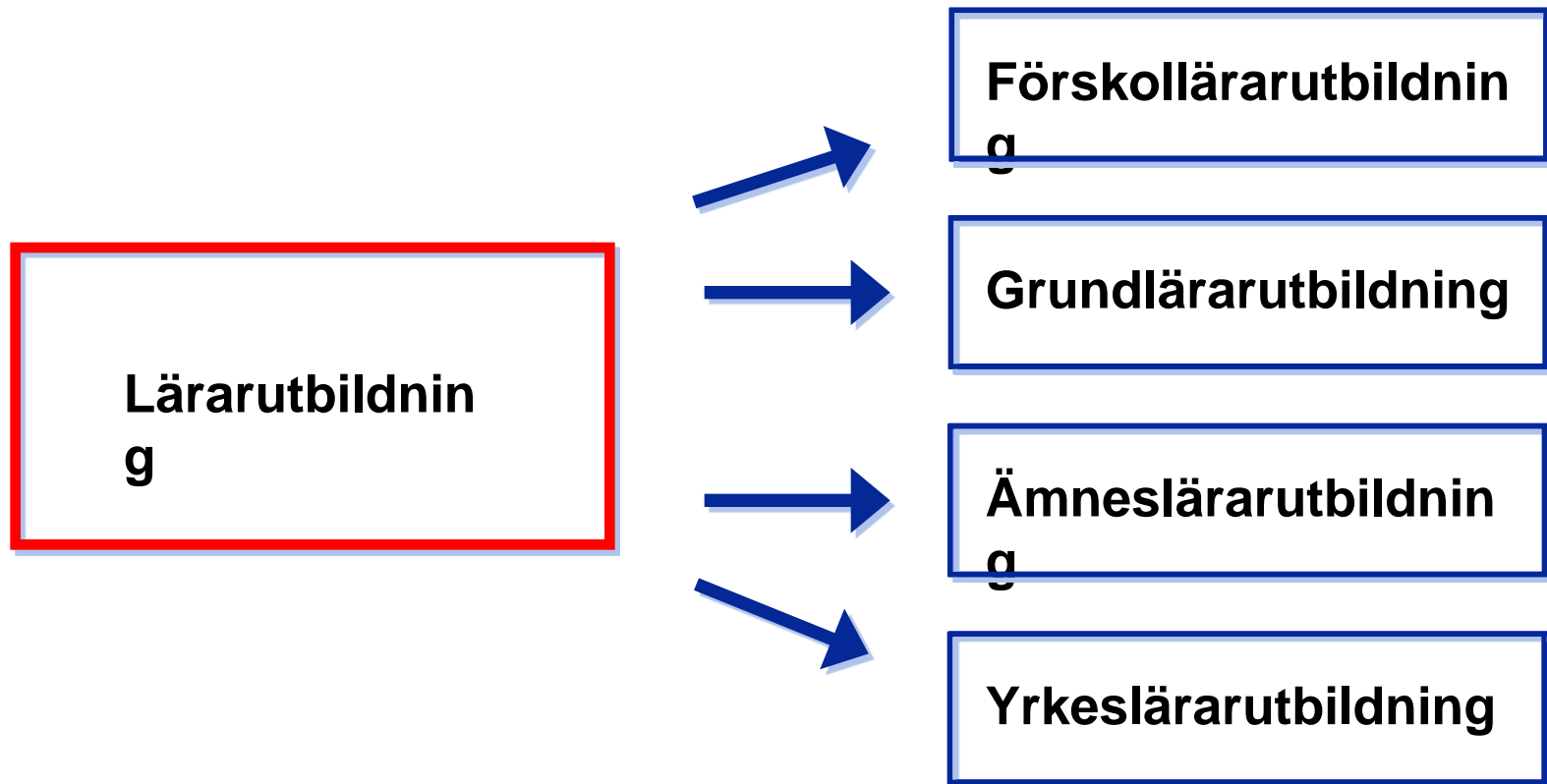
Antal förstahandssökande till utbildningsområdet undervisning.

Källa: HSV.

Lärarstudenternas avgångsbetyg har försämrats

En examen blir fyra

Högre antagningskrav i framtiden

- För grundläggande behörighet krävs Svenska C och Engelska B från gymnasiet.
- Öppning för en utredning om lämplighetsprov.

Gemensamt

- **Utbildningsvetenskaplig kärna på 60 hp (enligt utredningens förslag) – anpassas till resp. lärarkategori behov**
- **VFU 30 hp – delvis i ämne och på den nivå man utbildar sig för**
- **Examensarbete på 15 el 30 hp**

Förskollärarexame

3,5 år

n

Samma längd som nuvarande utbildning.

Grundläraresexamen

3-4 år

En termin längre för de flesta.

Ämnesläraresexamen

4,5-5,5 år

n

En termin längre än nuvarande utbildning.

Yrkesläraresexamen

1,5 år

Betydligt kortare än nuvarande utbildning.

Förskollärarexamen

- **Behov av en utbildning som är specifikt inriktad på förskolan**
- **Fler förskollärare**
- **210 hp (3,5 år, dvs oförändrad längd)**
- **Utbildningsvetenskaplig kärna som anpassas till förskolan**
- **Hög kompetens inte minst när det gäller barns språkliga och matematiska utveckling (jfr läroplan)**
- **Ska också förbereda för arbete i förskoleklass**

Grundlärarexamen

- **25% av de som undervisar barn i åldern 7-11 år i matte har ingen utbildning i matte**
- **Bredare ämneskunskaper och snävare åldersintervall**
- **Inriktning mot arbete i**
 - förskoleklass och åk 1-3, 240 hp (210)
 - grundskolans årskurs 4-6, 240 hp (210)
 - arbete i fritidshem, 180 hp (210)

F-3 lärare

- **Omfattar ämneskunskaper och ämnesdidaktik i**
 - svenska (minst 30 hp)
 - matematik (minst 30 hp)
 - engelska (minst 15 hp)
 - so
 - no
 - teknik

4-6 lärare

- **Omfattar ämneskunskaper och ämnesdidaktik i:**
 - svenska (minst 30 hp)
 - matematik (minst 30 hp)
 - engelska (minst 30 hp)
 - tre alternativ: 30 hp i no, so eller prakt/est ämnen
- **Möjlighet att läsa extra termin/er**
- **Kan även undervisa i åk 3**

Fritidshem

- **Fritidspedagogiska området, 60 hp**
- **Ett eller flera praktiska eller estetiska ämnen som ger rätt att undervisa i åk F-3.**

Ämneslärare

- **Inriktning mot arbete i:**
 - åk 7-9, 270 hp (4,5 år)
 - gymnasieskolan, 300 hp, 5 år, (330)
- **Praktisk/estetiska ämnen och modersmål behandlas som övriga ämnen (ger rätt att undervisa i hela grundskolan)**
- **Kompletterande pedagogisk utbildning på 90 hp för den som har ämneskompetens**
- **Begränsat antal ämneskombinationer**

Åk 7-9

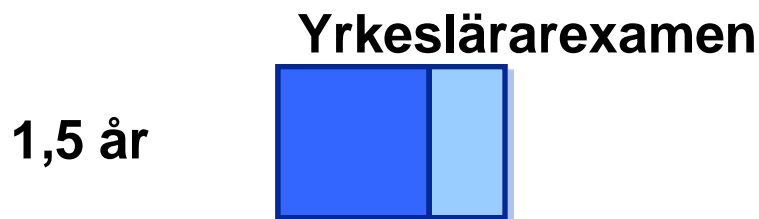
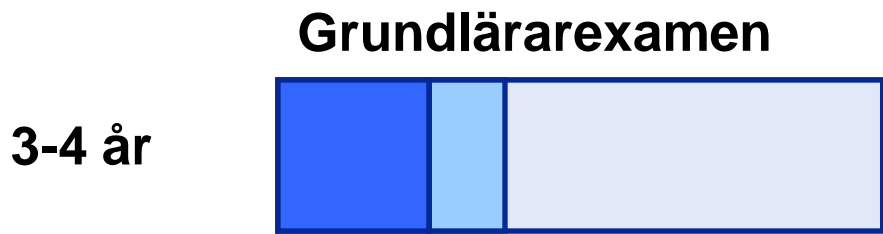
- **Treämneslärare (endast skolämnen)**
- **Minst 90 hp i ett ämne**
- **Minst 45 hp i övriga ämnen**
- **Minst 90 hp i svenska och samhällskunskap och vissa prakt/estetiska ämnen**

Gymnasielärare

- **Tvåämneslärare**
- **Minst 120 hp i ett ämne**
- **Minst 90 hp i det andra ämnet**
- **Ska ge kompetens för att också undervisa i åk 7-9**

Yrkeslärarexamen

- **Stor brist – fler behöver utbildas**
- **Validering av yrkeskunskaper, eller relevant högskoleutbildning på 90 hp och yrkeserfarenhet eller annan eftergymnasial utbildning**
- **90 hp (utb vet kärna + vfu), validera erfarenhet**
- **Inget krav på examensarbete**
- **Flexibel – kan med fördel planeras av lärosäten, berörda branscher och skolhuvudmän gemensamt**

Högre lägstnivå för ämneskunskaper.

120 hp för förskol-lärarna (+15 hp).

165 hp för grundlärarna (+60 hp).

195-255 hp för ämneslärarna (+30 till 90 hp).

Yrkeslärarna validerar sina yrkeskunskaper.

Speciallärarexamen

- **Utökas med specialiseringar mot**
 - dövhet eller hörselskada
 - synskada
 - grav språkstörning
 - utvecklingsstörning

Kompletterande kurser

- **Flexibilitet så att lärare kan utöka sin kompetens**
- **Kompletterande kurser som ger möjlighet att**
 - undervisa i fler ämnen
 - undervisa i andra skolformer eller årskurser

Examenstillstånd

- **Lärosäten får ansöka hos Högskoleverket om examenstillstånd**
- **För grundlärarexamen och ämneslärarexamen tilldelas examenstillstånd för inriktning och ämnen eller ämnesområden**
- **”Medför sannolikt en välbehövlig reducering av utbudet av inriktningar som lärosätena kan komma att ge”**

Dimensionering

- **Regeringen anger tydliga viljeinriktningar, t ex behov av fler förskollärare, lärare i ma/no, yrkeslärare**
- **Universitet och högskolor får ett större ansvar för att dimensionera utbildningen i samverkan med det omgivande samhället**

Tidsplan

- **Proposition till riksdagen i februari 2010.**
- **Riksdagsbeslut april 2010.**
- **Beslut om examens-tillstånd hösten 2010**
- **Införande hösten 2011.**

Legitimation

- för lärare och
förskollärare

Lagrådsremiss/prop i sept
2010

Två legitimationer införs ht 2012

- **Förskolläraryrlegitimation**
- **Läraryrlegitimation**

Legitimationen ska visa lärarens
behörighet - skolform, årskurs
och ämne.

Tre vägar till legitimation

Examen från lärar- eller
förskolläraryt utbildning

Ämnesexamen och
komp. pedagogisk
utbildning

Utländsk lärar- eller
förskolläraryt utbildning

Introduktionsperiod

Lärar- eller förskolläraryt legitimation

Introduktionsperioden

- Pågår under minst ett år på heltid
- Skriftlig introduktionsplan
- Läraren eller förskolläraren är anställd på högst ett år
- En mentor ger stöd.
- Rektor/förskolechef ger intyg på väl genomförd introduktion.

Endast legitimerade ska få:

- Sätta betyg.
- Fastanställas.
- Utnämnas till lektorer.

Olämplig – indragen legitimation

- **Lärarnas ansvarsnämnd ska upprättas.**
- **Nämnden prövar om en legitimation ska återkallas, meddela varningar och pröva om någon ska få tillbaka sin legitimation.**
- **Grov oskicklighet, grova brott och missbruk ska kunna leda till indragen legitimation.**
- **Nämndens beslut kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol.**

Legitimation – en satsning på lärare och förskollärare

- Legitimationen införs 1 juli 2012.
- Behöriga kan ansöka hos Skolverket om legitimation.
- Övergångsbestämmelser för betygssättning t o m ht 2015.
- 260 miljoner kronor avsätts varje år.

Skollagen om lärare med/utan examen

- **Idag finns minst 7 000 lärare som är tills vidare anställda trots att de inte har lärarexamen**
- **I nya skollagen får endast lärare med examen tills vidare anställas. Undantag:**
 - yrkeslärare
 - modersmåslärare
- **Lärare utan examen får anställas för högst ett år i sänder**

Behörig i ämnet

- Endast den som har utbildning i ämnet för berörd årskurs får undervisa (inte i huvudsak!)
- Om sådan lärare saknas får annan lärare användas under högst 6 månader eller beslut av rektor
- Om lärare utan rätt utbildning ska användas längre än 6 månader ska beslut om detta fattas av styrelsen för utbildning
- Nya regler gäller för befintliga lärare från 2015

Vad bör man göra lokalt?

- Inventera hur många lärare som inte har examen (oklart hur många det är!)
- Inventera kompetensen hos lärarna och hur många som saknar utbildning för den undervisning de bedriver
- Kompetensutvecklingsplan
- Använd lärarlyftet

Lektor

- Lic- eller doktorsexamen
- Visat pedagogisk skicklighet under minst 4 år

Obehöriga lärare

- **Grundskolan:**

- 87% har lärarexamen
- Endast hälften av lärarna i grundskolan har utbildning på rätt nivå i det ämne de undervisar i
- TIMMS, 60% i åk 4 har lärare utan utbildning i matte

- **Gymnasieskolan**

- 75 % har lärarexamen
- Endast en tredjedel har utbildning på rätt nivå i det ämne de undervisar i

Fortbildning - vidareutbildning

- **VAL – satsning för att tills vidare anställda lärare ska ta lärarexamen. Ny satsning från 2010 med möjlighet att läsa upp till 120 hp**
- **Lärarlyftet - satsning för ökad ämnesbehörighet**

Läraryftet

- **3,6 mdkr under 4 år:**
- **Fortbildning för lärare**
- **Obehöriga lärare**
- **Forskarutbildning**

- **Fortsätter kommande mandatperiod**

Fortbildning

- **Staten står för utbildningen och större delen av ersättningen för inkomstbortfall**
- **Kommunen/friskolan svarar för 30% av ersättning för inkomstbortfall**
- **Utnyttjandet har ökat kraftigt men många kommuner/friskolor utnyttjar inte sina möjligheter fullt ut.**

Forskarskolor

- **Studier till lic-examen**
- **En dag i veckan i skolan, fyra på universitet**
- **2,5 års utbildning**
- **100 mnkr per år**

Speciallärare

- Inriktad på stöd till enskilda elever
- Stöd i svenska och matte
- Bedrivs sedan 2008 på 9 lärosäten
- Omfattar drygt 540 helårsplatser (fullt utbyggd 2011)

- Speciallärare för specialskolan och särskolan

Skollagen om lärare med/utan examen

- **Idag finns minst 7 000 lärare som är tills vidare anställda trots att de inte har lärarexamen**
- **I nya skollagen får endast lärare med examen tills vidare anställas. Undantag:**
 - yrkeslärare
 - modersmålslärare
- **Lärare utan examen får anställas för högst ett år i sänder**

Kunskaper i ämnet för rätt nivå

- Endast den som har utbildning i ämnet för berörd årskurs får undervisa (inte i huvudsak!)
- Om sådan lärare saknas (minns 42%) får annan lärare användas under högst 6 månader eller beslut av rektor
- Om lärare utan rätt utbildning ska användas längre än 6 månader ska beslut om detta fattas av styrelsen för utbildning
- Nya regler gäller för befintliga lärare från

2015

Vad kan man göra lokalt?

- Inventera hur många lärare som inte har examen (oklart hur många det är!)
- Inventera kompetensen hos lärarna och hur många som saknar utbildning för den undervisning de bedriver
- Kompetensutvecklingsplan
- Använd lärarlyftet (medel finns avsatta t o m 2011)

Uppföljning, utvärdering, information

- **Skolinspektionen:**

- fördubblade resurser
- fokusering på kunskapsresultat,
- särskilda kvalitetsgranskningar, t ex matematik, nyanlända elever, studieavbrott i gymn.skolan
- inte stanna utanför klassrummen.

- **Rektorer har en nyckelroll för att kvalitetsarbetet ska fungera. Vara pedagogiska ledare. Ny rektorsutbildning – obligatorisk.**
- **Mål i åk 3, 6 och 9 samt fler nationella prov ger helt nya möjligheter att förverkliga en resultatstyrd skola**
- **900 mnkr i läsa-skriva-räkna satsning för att flera ska nå målen i åk 3 (fortsätter 2011-12)**
- **Betyg från åk 6, fler betygssteg**
- **Skriftliga omdömen varje termin till alla elever**

Likvärdiga betyg

- **Ökade meritvärden inget bevis på ökade kunskaper**
- **Central rättning av nationella prov**
- **På många skolor allt för stor skillnad mellan resultat i nationella prov och betyg**

Kursplaner och läroplan,

- **Prop om kursplanestruktur, mål mm 2008**
 - samlad läroplan
 - kursplaner med ämnesinnehåll
 - kunskapskrav för godtagbara kunskaper resp för olika betygssteg
- **Nya kursplaner och betyg från 2011-12.**

**Nya läroplaner antas av regeringen inom kort.
Kunskapskrav beslutas av Skolverket.**

Den nya skollagen

- för kunskap, valfrihet och trygghet

Bild: Magnus Ragnvid/Johnér

Ny skollag

- Tydlig och enkel struktur
- Omfattar alla skolformer
- Förskolan blir en egen skolform
- I huvudsak gemensam reglering för kommunala och fristående skolor

Några nya förslag i skollagen

- **Ökad valfrihet för elever med funktionsnedsättning**
- **Rätt att överklaga åtgärdsprogram**
- **Reglerad elevhälsa**
- **Tydliga krav på utredning för särskola och föräldraveto**
- **Sanktionstrappa mot huvudmän (anmärkning, före-läggande – vite, återkallelse, verksamhetsförbud)**
- **Ordning och reda - avstängning**

Alla har rätt att gå i skolan

- **Avskaffad befrielse av ”hänsyn till elevens speciella inställning och hemmiljö”.**
- **Synnerliga skäl för hemundervisning (inte religiösa eller filosofiska)**

Icke-konfessionell undervisning

- **All undervisning ska vara icke-konfessionell:**
- **Vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet**
- **I fristående skolor kan konfessionella inslag accepteras om de:**
 - inte är en del av undervisningen (lektioner mm)
 - är frivilliga att delta i för eleverna (föräldrarna)

Lite av varje

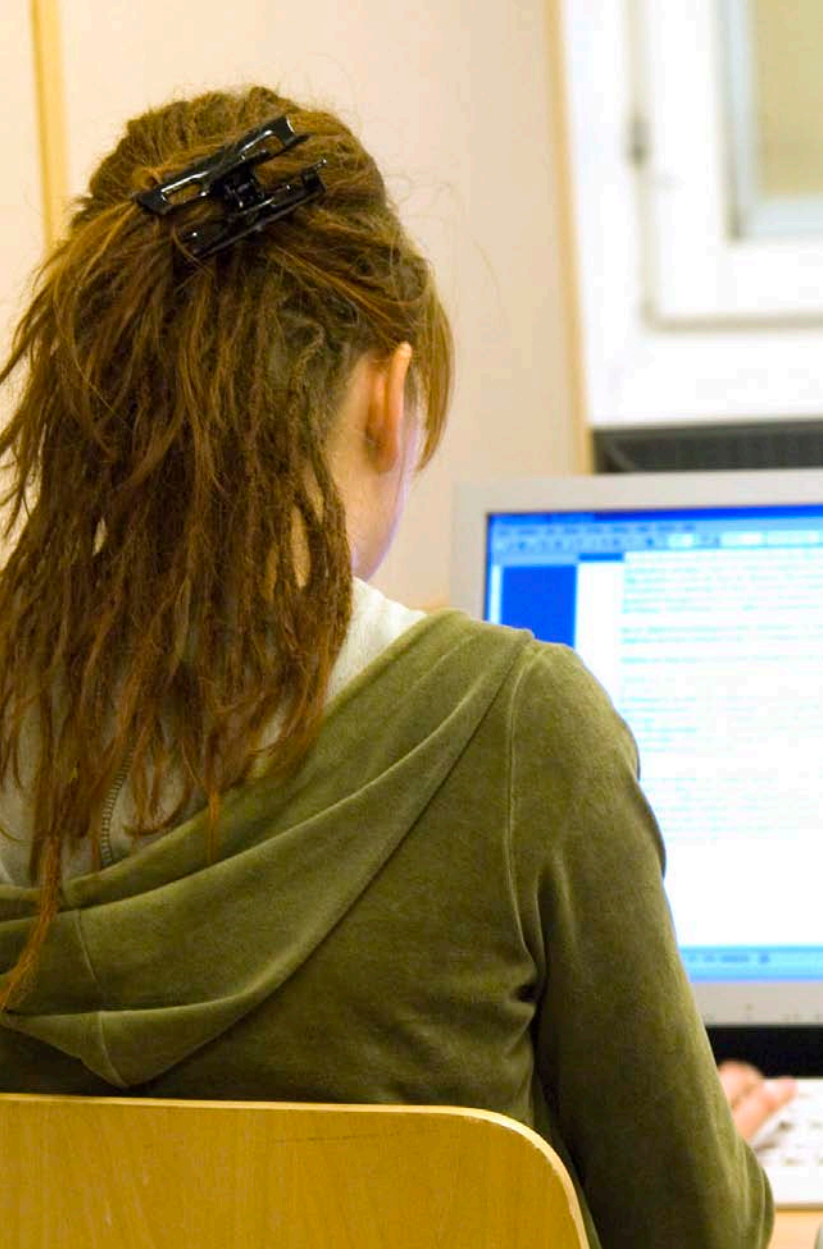
- **MNT**
- **Värdegrund**
- **Entreprenörskap**
- **Utvärdering av skolan och metoder i skolan**
- **Jämställdhet**
- **Mobbning (fortsatt satsning på utbildning mm)**
- **Skolk i terminsbetygen**
- **Elevvårdssatsning från 2012 på 650 mnkr**

Högre krav i nya gymnasieskola n

Varför reformera gymnasieskolan?

- För många elever hoppar av eller avslutar gymnasiet utan att ha nått målen.
- Det lokala friutrymmet har, alltför ofta, använts för att sänka krav.
- Eleverna är inte tillräckligt väl förberedda för fortsatta studier och för yrkeslivet.

Tolv yrkesprogram

Barn- och fritidsprogrammet

Bygg- och anläggningsprogrammet

El- och energiprogrammet

Fordons- och transportprogrammet

Handels- och administrationsprogrammet

Hantverksprogrammet

Hotell- och turismprogrammet

Industri tekniska programmet

Naturbruksprogrammet

Restaurang- och livsmedelsprogrammet

VVS- och fastighetsprogrammet

Vård- och omsorgsprogrammet

Sex högskoleförberedande program

Ekonomiprogrammet

Estetiska programmet

Humanistiska programmet

Naturvetenskapsprogrammet

Samhällsvetenskapsprogrammet

Teknikprogrammet

DAGENS PROGRAM

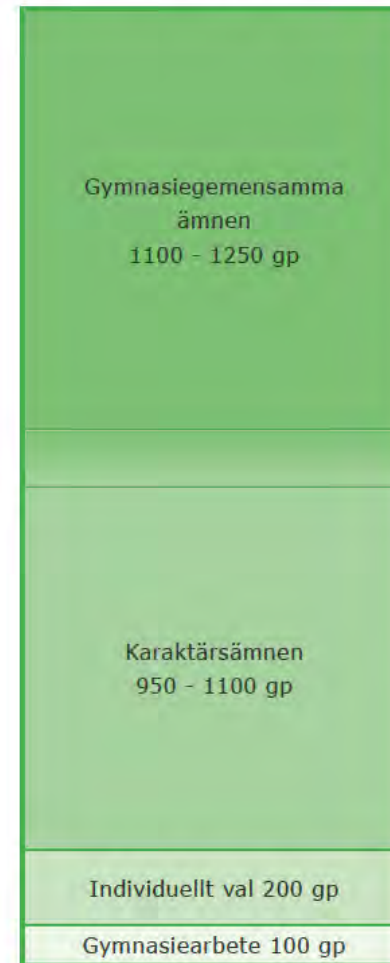
Totalt 2500 gp

YRKESPROGRAM

Totalt 2500 gp

HÖGSKOLEFÖRBEREDANDE PROGRAM

Totalt 2500 gp

Gemensamma ämnen

	Yrkesprogram	Högskoleförberedande prg
Svenska/Sv2	100	300
Engelska	100	200
Matematik	100	100/200/300
Idrott och hälsa	100	100
Historia	50	50/100/200
Samhällskunskap	50	100/200
Religionskunskap	50	50
Naturkunskap	50	0/100

Programstruktur

Gymnasie- gemensam ma	Progra m- gemen- samma	Inrikt- ning	Programför- djupning	Indivi - duellt val
600-1250 gp		Minst 300 gp		200 gp
sv, ma, eng osv	karaktär sämnen	karak- tärs- ämne n	karaktärsämne n särskild behörighet	

Alternativa kurser i matematik

- **Tre olika kurser**
 - natur, teknik
 - övriga studieförberedande
 - yrkesprogram
- **Alla kurser i matematik ger grundläggande behörighet**

Programgemensamma kurser

- **Obligatoriska på respektive program**
- **Inte alltför omfattande men tillräckliga för att ge programmet en tydlig identitet**

Inriktning

- **Ska omfatta minst 300 gp**
- **Ha en tydlig identitet på programmet**
- **Regeringen beslutar om inriktningar, 60 st.**

Programfördjupning

- Skolverket beslutar vilka kurser som får erbjudas inom programfördjupningen
- Karaktärsämnen på yrkesprogram som motsvarar krav från branscherna, bl a mot olika yrkesutgångar
- Kurser som har betydelse för fortsatta högskolestudier
- Tillräckligt stort utbud av kurser för att möjliggöra anpassning till lokala behov

forts. programfördjupning

- **Fördjupning i entreprenörskap**
- **Kurser som ger särskild behörighet på vissa yrkesprogram (t ex på vård- och omsorgsprogrammet för att kunna bli sjuksköterska)**

Individuellt val

- **200 gp**
- **Skolor ska erbjuda:**
 - kurser som ger grundläggande behörighet
 - idrott
 - estetiska kurser
 - Därutöver avgör huvudmannen vilka kurser som erbjuds (av de som är godkända av Skolverket)

Valfriheten stramas upp

- **Elevernas individuella val minskar från 300 till 200 poäng.**
- **Lokala kurser avskaffas.**
- **Lokala inriktningar och specialutformade program avskaffas.**

Möjlighet att starta nya kurser och ”särskilda varianter”

- Om kursen eller den särskilda varianten är kvalitetssäkrad och godkänd av Skolverket.
- Om huvudmannen, tillsammans med arbetsliv eller högskolan, kan visa ett lokalt behov.
- Om behovet av avsteg är större än vad som rimligtvis kan tillgodoses inom ramen för de fastslagna nationella inriktningarna.

Särskild variant

- **Omfattar inriktning och programfördjupning**
- **Tidsbestämda**
- **Skolverket bestämmer kostnaden och godkänner**
- **Ska vara del av program och behovet av avsteg (minst 300 gp) är större än vad som rimligtvis kan tillgodoses inom ramen för programmet**
- **Ansökan ska vara inne senast 15 aug.
Beslut senast 31 oktober.**

Riksrekrytering

- **Får avvika från nationella program vad gäller struktur, innehåll och examensmål**
- **Kostnad fastställs av Skolverket**
- **Begränsat behov av riksrekryterande utbildning i framtiden**
- **Tidsbestämda**

Gymnasial lärlingsutbildning

- Huvuddelen av yrkeskurserna ska bedrivas på en arbetsplats.
- Samma behörighetskrav och examensmål som för yrkesprogram.
- Fortsatt utredning om anställning vid arbetsplatsen.
- Ekonomiskt stöd till lärlingsutbildning (25 tkr per plats!)

Näringslivet får inflytande över yrkesprogrammen

- **Nationella och lokala programråd ska skapas.**
- **Bred representation: branscher, fack och myndigheter.**
- **De nationella råden ska säkerställa kvaliteten på yrkesprogrammen, visa näringslivets utbildningsbehov och hjälpa Skolverket att ta fram styrdokument.**
- **De lokala råden ska fungera som samverkansorgan mellan kommunen och avnämarna.**

Examen återinförs

- En yrkesexamen.
- En högskoleförberedande examen.

Krav för yrkesexamen

- Betyg från ett nationellt program, minst 2 500 p. Minst 90 procent G.
- Lägst G i svenska, engelska och matematik, samt på gymnasiearbetet.
- G i de viktigaste yrkeskurserna.

Krav för högskoleförberedande examen

- Betyg från ett nationellt program, minst 2 500 p. Av dessa ska minst 90 procent vara G.
- Lägst G i 300 p svenska, 200 p engelska och 100 p matematik, samt på gymnasiearbetet.

Högre krav till högskolan

- Motsvarar högskoleförberedande examen, eller en kompletterad yrkesexamen.
- Elever med yrkesexamen ska ha rätt att läsa in de kurser i svenska och engelska som krävs för högskoleförberedande examen under studietiden eller senare inom gymnasial vuxenutbildning
- Kunna läsa vissa kurser för särskild behörighet på vissa yrkesprogram

Behörighetskrav till gymnasiet

- **Högskoleförberedande program:**
 - G i svenska, engelska och matematik.
 - G i minst ytterligare nio ämnen.
- **Yrkesprogrammen (förslag ute på remiss):**
 - G i sv, ma och eng
 - G i minst fem andra ämnen
- **Engelskaventil**

Fjärde tekniskt år - gymnasieingenjör

- **Försöksverksamhet från hösten 2011**

Tidplan

- **Riksdagsbeslut hösten 2009.**
- **Regering beslutade i våras om inriktningar och examensmål efter förslag från Skolverket.**
- **Skolverksbeslut om ämnesplaner och kunskapskrav hösten 2010.**
- **Skolstart för eleverna ht 2011.**

Åtta viktigaste förändringarna

- Högre behörighetskrav till gymnasiet.
- Mer tid för yrkesämnen, mindre för allmänteori, på yrkesprogrammen.
- Valfriheten stramas upp.
- Yrkesexamen och högskoleförberedande examen införs.
- Lärlingsutbildning införs.
- Historia blir obligatoriskt.
- Skärpta krav för grundläggande högskolebehörighet.
- Näringslivet ges inflytande över yrkesutbildningen.

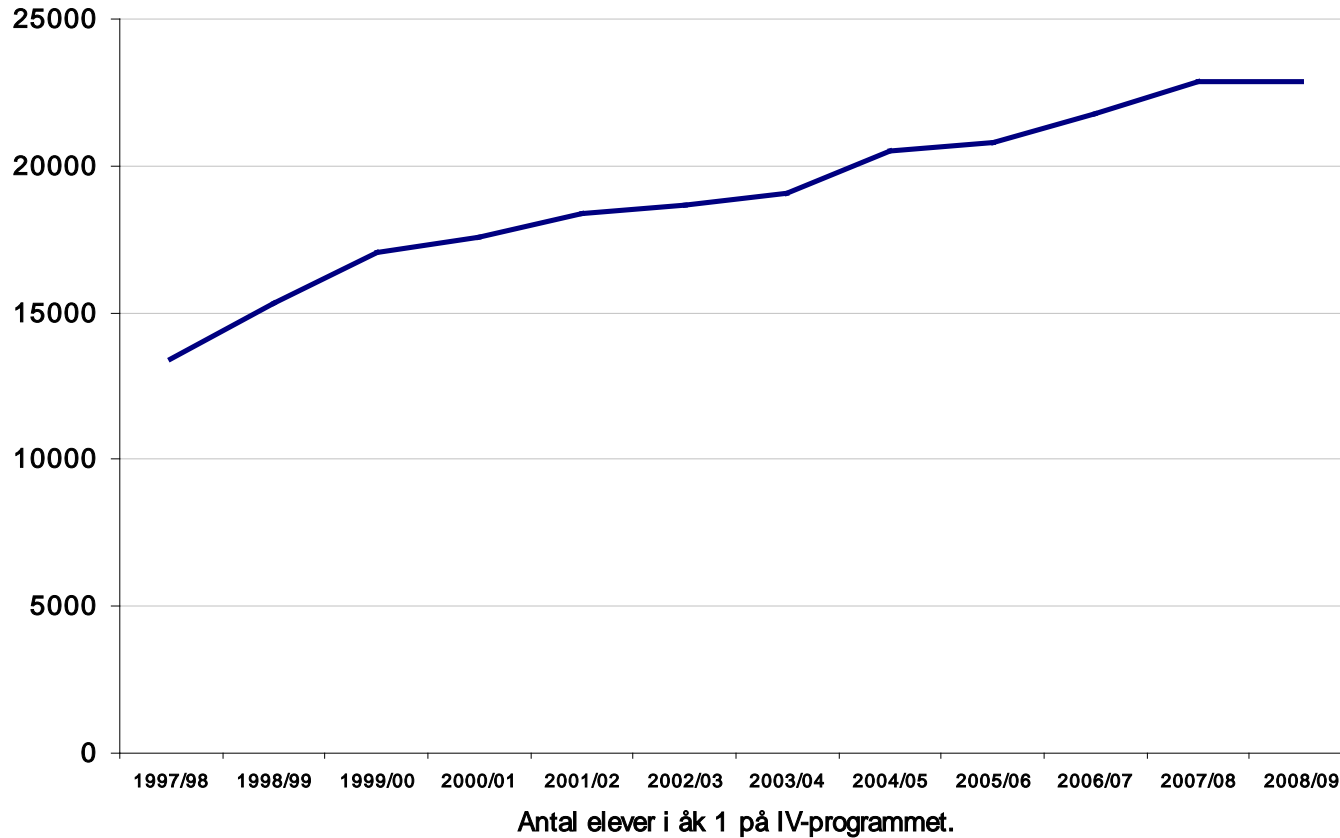

IV-programmet avskaffas

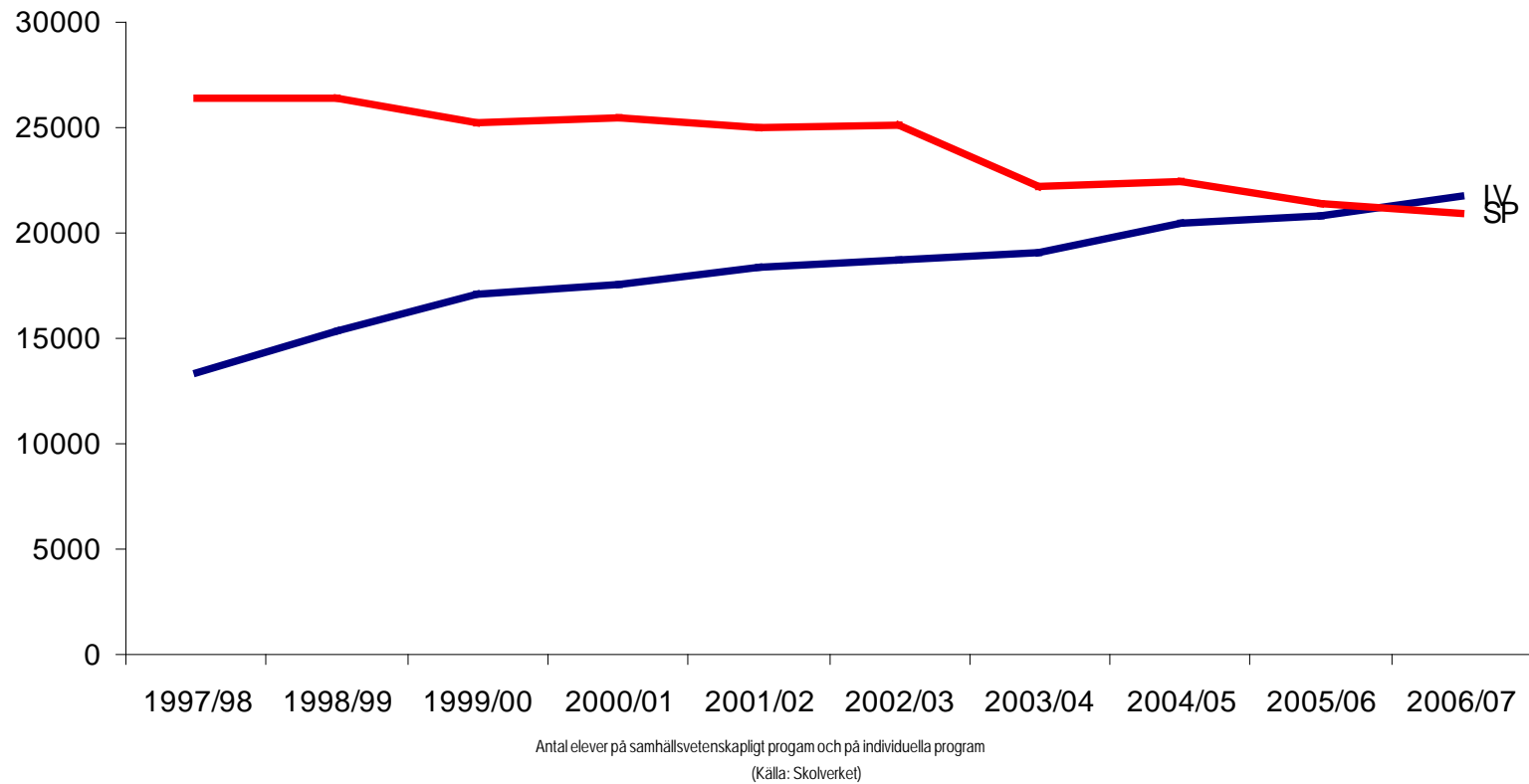
IV idag – få går ut

- **Av de elever som påbörjade ett individuellt program hösten 2002 fick 19 procent ett slutbetyg inom fyra år. Denna andel ökade till 23 procent efter ett femte år.**
- **Endast 14% av de som började IV 2002 fick slutbetyg som gav grundläggande högskolebehörighet**
- **44 procent av eleverna hoppade av efter ett år.**

Allt fler elever går IV-programmet

IV är gymnasiets största program

IV-programmets idé

”Ett individuellt program skall först och främst förbereda eleven för studier på ett nationellt program eller ett specialutformat program.”

- Skollagen, 4 kap. 4§

Brister med IV

- **För få elever fullföljer sin utbildning**
- **Orealistiskt med syfte att alla elever ska bli behöriga till nationellt program**
- **För många behöriga elever på IV**

Mycket heterogen elevgrupp

- **Elever som är behöriga eller mycket nära behörighet till ett nationellt program.**
- **Skoltrötta elever.**
- **Elever som nyligen invandrat till Sverige.**
- **Elever med stor social problematik.**

5 särskilda program i gymnasieskolan ersätter IV

1. Preparandutbildning
2. Programinriktat individuellt val
3. Yrkesintroduktion
4. Individuellt alternativ
5. Språkin introduktion

23 000 elever på IV

23 000 elever på IV

**55
procent
obehöriga**

23 000 elever på IV

45
procent
behöriga

55
procent
obehöriga

23 000 elever på IV

45
procent
behöriga

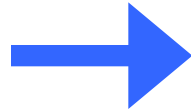
55
procent
obehöriga

- Elever som vill byta program.
- Elever som väntar på att komma in på ett populärt program.
- Elever som avbryter ett program.

23 000 elever på IV

**45
procent
behöriga**

**55
procent
obehöriga**

Nationella program

- Elever som vill byta program.
- Elever som väntar på att komma in på ett populärt program.
- Elever som avbryter ett program.

ca 13 000 elever

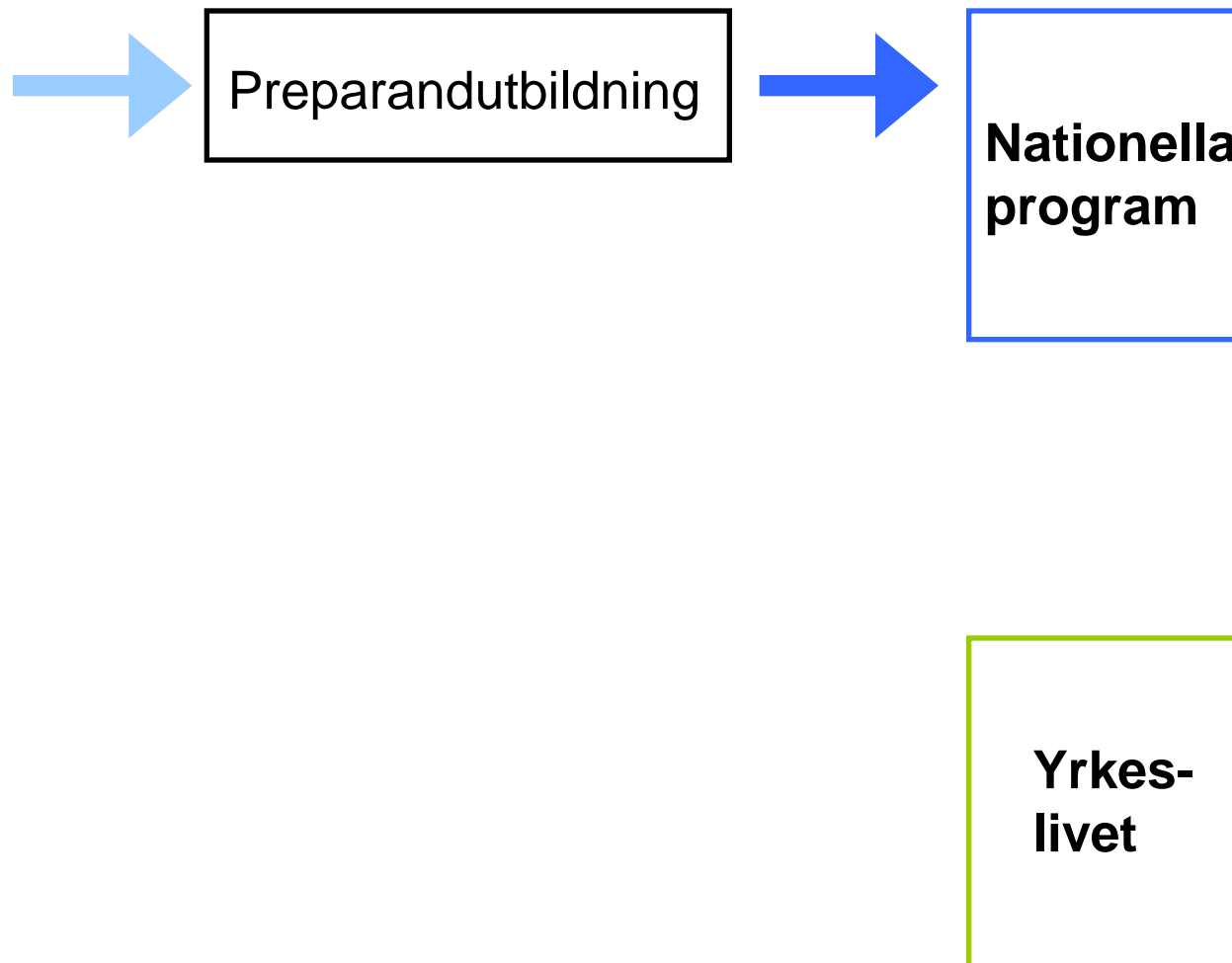
Obehörig
a

Nationella
program

Yrkes-
livet

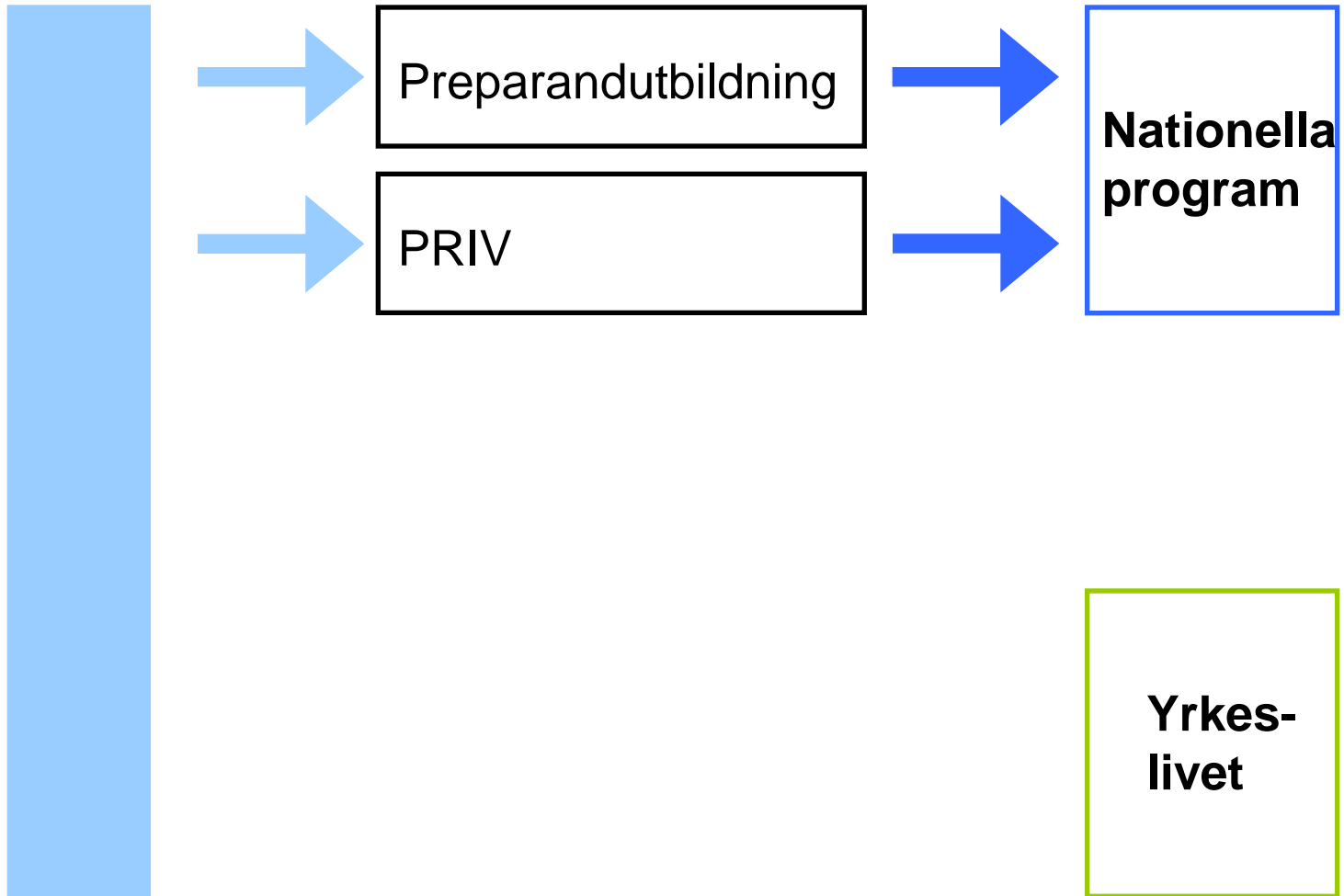
ca 13 000 elever

Obehörig
a

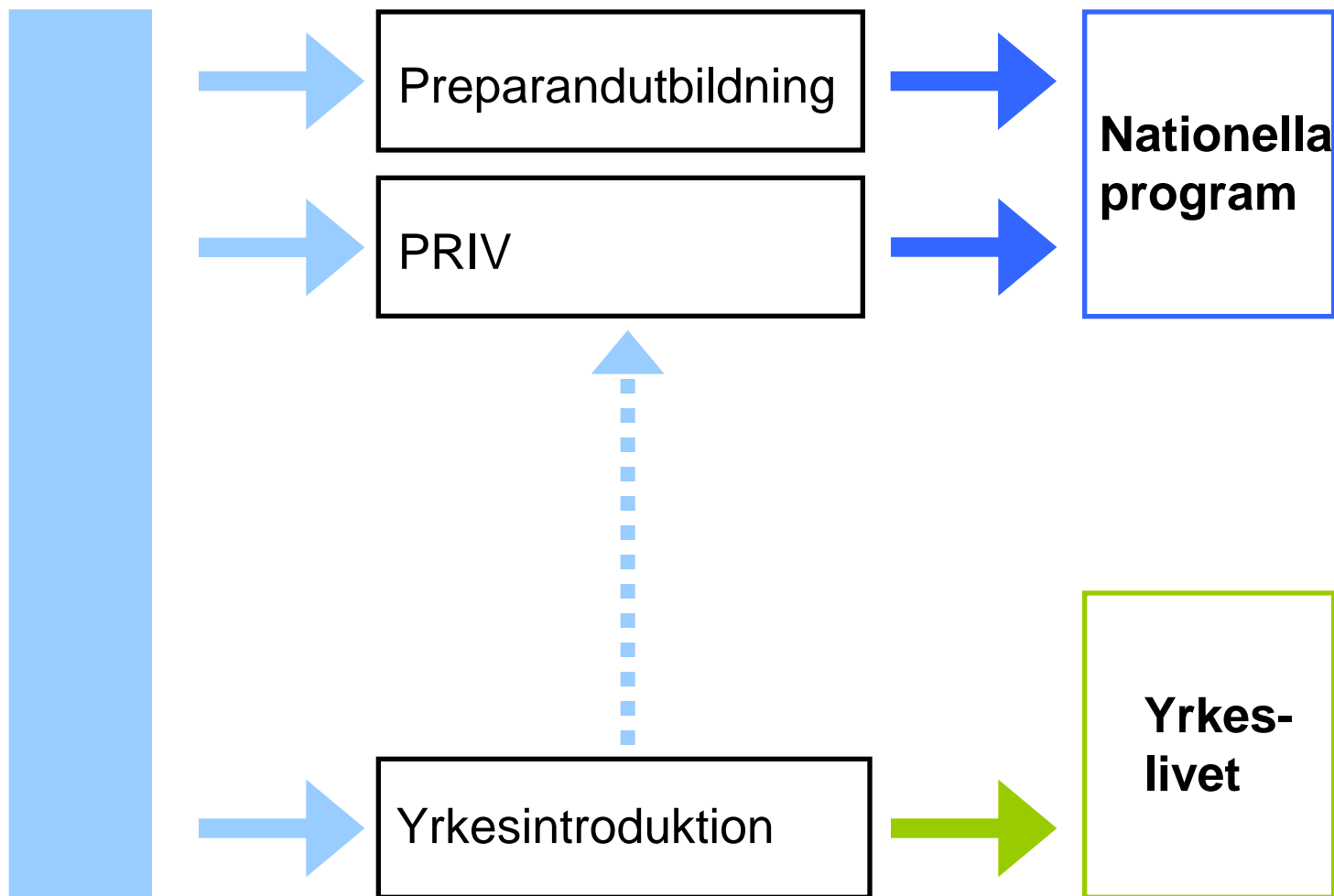
ca 13 000 elever

Obehörig
a

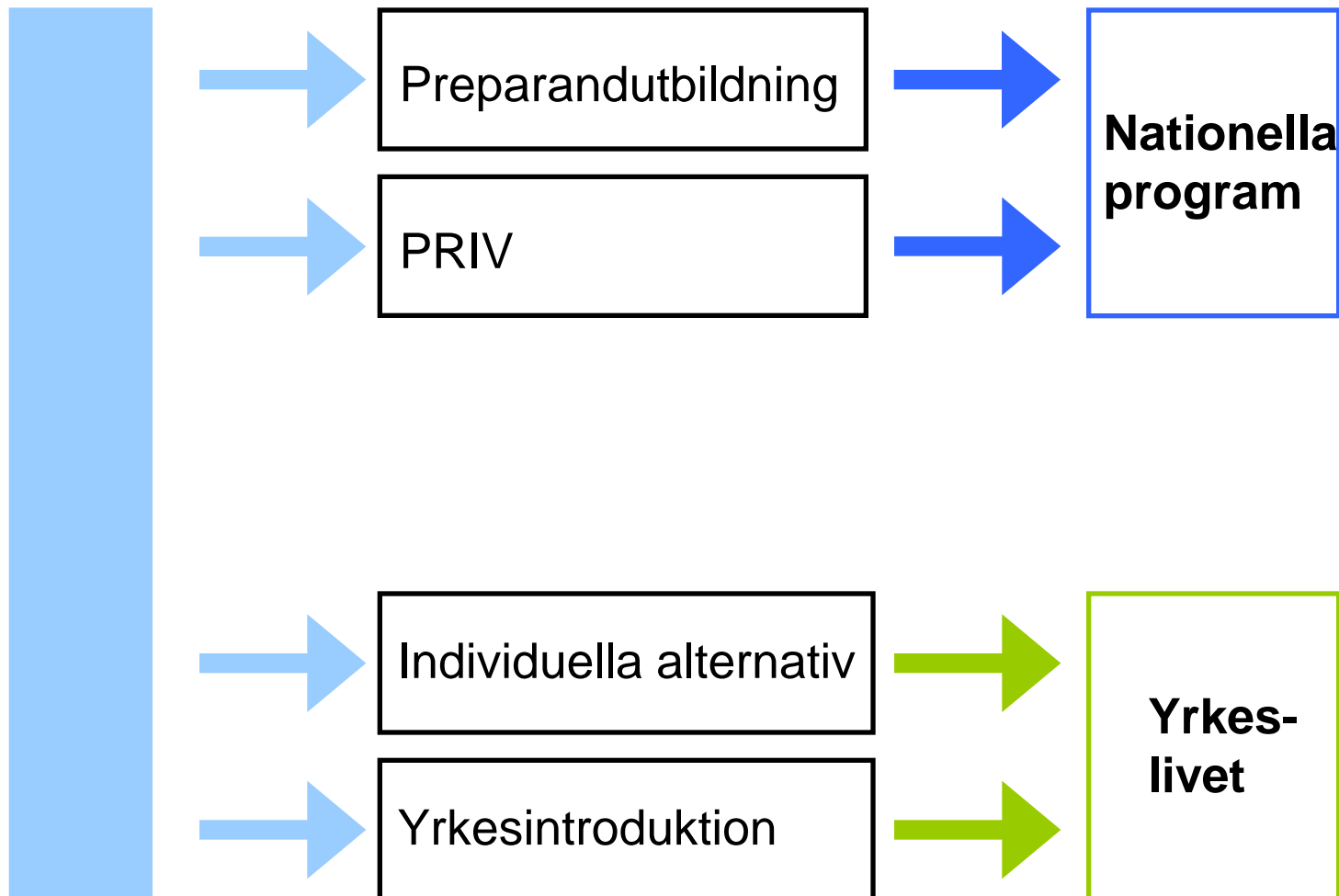
ca 13 000 elever

Obehörig
a

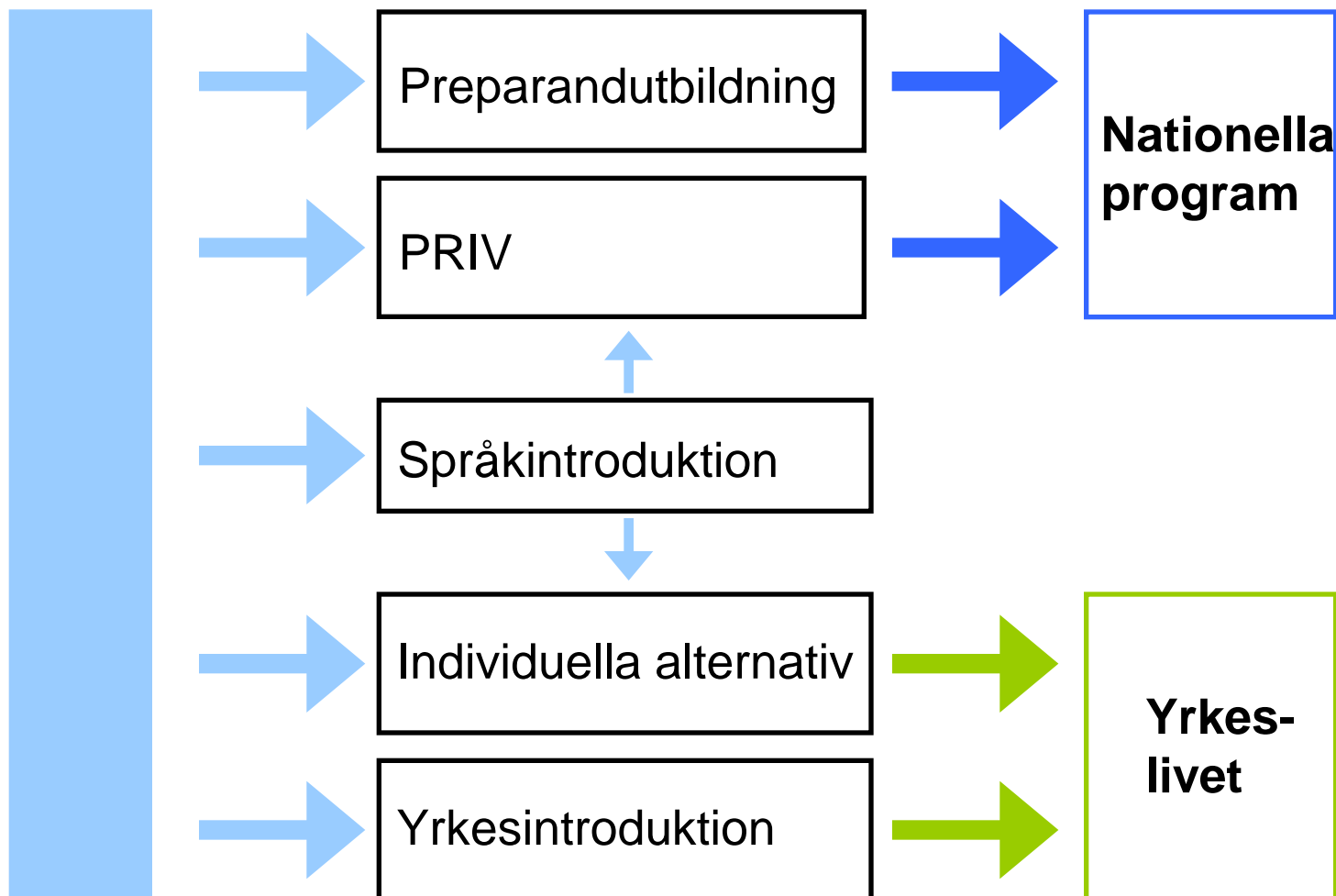
ca 13 000 elever

Obehörig
a

ca 13 000 elever

Obehörig
a

Preparandutbildning

- För elever som på högst ett år vill uppnå behörighet till yrkes- eller högskoleförberedande program
- Rätt för eleven att delta
- Program i gymnasieskolan men kan av kommunen förläggas till grundskola
- Ska erbjudas av kommunen
- Kan erbjudas av fristående skola som då har rätt till ersättning på lika villkor

- **Hemkommunen är skyldig att betala till annan kommun som tar emot elev i preparandutbildning**
- **Preparandutbildning ska innehålla de ämnen som krävs för behörighet**
- **Kan även innehålla andra grundskoleämnen som eleven inte är godkänd i**
- **Kan även innehålla gymnasiekurser**
- **Får inte innehålla grundskolekurser som eleven är godkänd i**
- **men prövning för högre betyg är alltid möjlig**

Programinriktat individuellt val

- För obehöriga elever med god studieförmåga
- Godkänd i sv och ma eller eng och
- Godkänd i fyra andra ämnen eller
- G i sv, ma och eng samt tre andra ämnen
- Ca 5 000 elever
- Får erbjudas av hemkommun
- Kan ordnas av fristående skola (eller annan kommun) som har rätt till ersättning på lika villkor

- **Inriktas mot ett nationellt yrkesprogram och eleven antas till detta när behörighet uppnås**
- **Rätt till stödundervisning för att uppnå behörighet**

Yrkesintroduktion

- **Yrkesinriktad utbildning som ger möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden eller att studera på nationellt program**
- **Hemkommunen ska erbjuda yrkesintroduktion**
- **Kan anordnas av fristående skolor men man måste komma överens om ersättningen**
- **Kan innehålla nationella kurser men även annan yrkesutbildning**
- **Bör innehålla arbetsplatsförlagt lärande eller praktik**

Individuellt alternativ

- För obehöriga med stora kunskapsbrister eller svag motivation
- Kan innehålla kurser från grundskolan och gymn.
- Andra insatser som är gynnsamma för elevens utveckling såsom motivationsinsatser och praktik
- Hög grad av individualisering
- Ska erbjudas av hemkommunen
- Kan anordnas av fristående skolor men man måste komma överens om ersättningen

Språkintröduktion

- För nyligen anlända invandrarungdomar
- Tyngdpunkten i det svenska språket
- Hemkommunen ska erbjuda
- Kan anordnas av fristående skolor men man måste komma överens om ersättningen

Inga behöriga elever på särskilda program, men

- Elev som är behörig till yrkesprogram får gå preparandutbildning för att bli behörig till högskoleförberedande program
- Elev som går på nationellt program och har uppenbara svårigheter att följa undervisningen får, om det finns synnerliga skäl, övergå till yrkesintroduktion eller individuellt alternativ

Tidplan särskilda varianter mm

- **Ansökan om särskild variant och riksrekryterande utbildning senast 15 aug 2010**
- **Skolverket beslutar om särskilda varianter, riksrekrytering och nationellt godkända idrottsutbildningar senast 31 okt 2010**

Återstår

- **Ändringar i gymnasieförordning**
- **Förordning om behörighetsregler**
- **Ämnesplaner – Skolverket fastställer de flesta, vissa fastställs av regeringen. Förslag är ute på remiss. Se skolverkets hemsida**

Lite av varje

- **MNT**
- **Värdegrund**
- **Entreprenörsskap**
- **Utvärdering av skolan och metoder i skolan**
- **Jämställdhet**
- **Mobbning (fortsatt satsning på utbildning mm)**
- **Skolk i terminsbetygen**
- **Elevvårdssatsning från 2012 på 650 mnkr**